

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНАЛІСТИКИ**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК

“30” серпня 2023 року

ПРОГРАМА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Вид дисципліни (за компонентом ОП): обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Регіональний розвиток і просторове планування

Спеціальність: 106 Географія

Галузь знань: 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаними освітньо-професійними програмами: географічний

Мова навчання: українська

Розробники:

доктор географічних наук, професор Костащук Іван Іванович

кандидат географічних наук, доцент Заблотовська Наталія Василівна

Чернівці 2023 рік

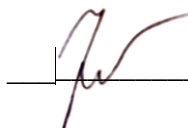
Програма кваліфікаційного іспиту складена відповідно до освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування» спеціальності: 106 Географія , галузі знань: 10 Природничі науки, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол №6 від 31 травня 2021р.).

Розробники:

доктор географічних наук, професор Костащук Іван Іванович
кандидат географічних наук, доцент Заблотовська Наталія Василівна

Погоджено з гарантом ОПП

«Регіональний розвиток і просторове планування»

Іван КОСТАЩУК

Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики

Протокол № 13 від «29» серпня 2023 року

Завідувач кафедри

Іван КОСТАЩУК

Схвалено навчально-методичною радою факультету

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 року

Голова навчально-методичної ради
географічного факультету

Наталія АНДРУСЯК

ВСТУП

Кваліфікаційний іспит є однією з форм підсумкової атестації здобувачів освітнього рівня бакалавр освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування» спеціальності 106 – Географія, галузі знань 10 – Природничі науки. Атестаційний іспит входить до блоку обов'язкових освітніх компонентів даної освітньої програми. Проводиться наприкінці 8-го семестру 4 року навчання.

Мета кваліфікаційного іспиту – перевірити загальнотеоретичну і практичну підготовку випускників освітньої програми, їхню здатність розв'язувати складні наукові задачі та прикладні питання в галузі географії, регіонального розвитку та просторового планування.

Попередні вимоги до здачі кваліфікаційного іспиту:

- Успішно опанувати навчальні дисципліни освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування», отримати практичні навички під час навчальних та виробничих практик, передбачених даною програмою;
- Вміти аналізувати та узагальнювати теоретичну інформацію, отримувати та формулювати висновки, чітко, лаконічно та змістовно висловлювати свою думку;
- Знати традиційні і сучасні методи географічних досліджень, вміти застосовувати їх у виробничій і науково-дослідницькій діяльності.

Анотація кваліфікаційного іспиту. Кваліфікаційний іспит є формою контролю і оцінювання досягнень результатів навчання здобувачами вищої освіти. Програма кваліфікаційного іспиту для здобувачів освітнього рівня бакалавр спеціальності 106 – Географія за освітньо-професійною програмою «Регіональний розвиток і просторове планування» розроблена на основі стандарту вищої освіти відповідної спеціальності з урахуванням основного фокусу даної освітньої програми.

Завдання (навчальні цілі). Основне завдання кваліфікаційного іспиту – оцінити рівень підготовки і результати навчання здобувачів освітнього рівня

бакалавр за освітньою програмою «Регіональний розвиток і просторове планування».

Складання кваліфікаційного іспиту передбачає забезпечення наступних компетентностей:

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

СК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи та суспільства, а також причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й уміння їх використовувати у професійній, соціальній та педагогічній діяльності;

СК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах, а саме проводити географічний аналіз природних та суспільних об'єктів і процесів у різних просторово-часових масштабах, розуміти основні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації.

СК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації. Уміння давати комплексну географічну оцінку території за результатами аналізу карт, здатність відображати географічні об'єкти і процеси за допомогою картографічних творів; використовувати професійно-профільовані знання і практичні навички для розробки та впровадження механізмів територіального менеджменту, районного планування, складання планів та програм соціально-економічного розвитку регіонів.

СК 8. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані(у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.

Під час атестаційного іспиту перевіряються наступні програмні результати навчання, зокрема:

ПР 01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПР 02. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

ПР 03. Пояснювати особливості організації географічного простору та знати базові уявлення про територіальну організацію суспільства, концепції територіальних структур.

ПР 04. Аналізувати географічний потенціал території

ПР 06. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузі географічних наук та регіональних досліджень.

ПР 08. Застосовувати моделі, методи фізики, хімії, геології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних та суспільних процесів формування і розвитку геосфер.

ПР 10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні, а також особливості процесів глобалізації економічного, соціального, політичного, культурного і духовного розвитку людства, головні закономірності розвитку глобальних проблем та глобалістики.

ПР 11. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, професійного кодексу поведінки.

Форма, організація і оцінювання кваліфікаційного іспиту.

Кваліфікаційний іспит проводиться з освітніх компонентів циклу практичної професійної підготовки нормативної складової. Іспит проводиться в усній (очній або дистанційній) формі. Зміст білетів відповідає вимогам Стандарту вищої освіти за спеціальністю 106 – Географія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, відображає теоретичні основи та практичні знання з географії та регіоналістики, територіального та

просторового планування, регіонального розвитку. Умовою допуску до кваліфікаційного іспиту є відсутність академічної заборгованості у студентів.

Для проведення кваліфікаційного іспиту організується екзаменаційна комісія. У процесі підготовки до кваліфікаційного екзамену проводяться консультації з усіх дисциплін програми та завдання з яких включено до білетів ЕК. Екзаменаційною комісією під час роботи дотримуються вимоги Положення «Про атестацію здобувачів вищої освіти та організацію роботи у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича».

На комплексний кваліфікаційний іспит виносяться **чотири тематичних блоки:**

- 1) питання блоку загального землезнавства;
- 2) географії України;
- 3) питання регіонального розвитку;
- 4) Питання просторового планування.

Усі питання побудовані із урахуванням майбутньої професійної діяльності випускників на основі відповідних нормативних документів (Стандарт вищої освіти 106 «Географія» ОКР бакалавр навчального плану 106 «Географія», Національна рамка кваліфікацій <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>, Освітньо-професійна програма «Регіональний розвиток і просторове планування» <http://www.golchmeluc.gov.uk/uk/RR/bk2.pdf>

Оцінювання результатів складання іспиту здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в університеті системою контролю знань (за національною (4-бальною) шкалою, 100-бальною університетською та шкалою ЄКТС).

Якщо комплексний кваліфікаційний іспит припадає на період надзвичайних ситуацій, то відповідно рішення університету (за роз'ясненням Міністерства освіти і науки України) факультети/інститути, випускові кафедри організують його у дистанційній формі. Дистанційна комунікація

учасників освітнього процесу відбувається у режимі відеоконференції Google Meet.

Присвоєння кваліфікації «Бакалавр з географії, менеджер управитель з регіонального розвитку» здійснює Екзаменаційна комісія Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Зміст тематичних блоків

Блок 1.

1. Окресліть основні параметри форми Землі та оцініть наслідки форми Землі в організації географічної оболонки.
2. Розкрийте значення рухів Землі у формуванні географічної оболонки та визначте як вони впливають на процеси, що відбуваються в її оболонках.
3. Визначте природні закономірності та еволюційні зміни пов'язані із гравітаційною взаємодією між Землею, Місяцем і Сонцем. Як вплив цих небесних тіл відобразився у розвитку географічної оболонки?
4. Проаналізуйте методи спостережень за атмосферою та встановіть зв'язок із сучасними уявленнями про будову та властивості атмосфери.
5. Обґрунтуйте значення кожного з компонентів природи у формуванні ландшафтних комплексів. Встановіть їхню взаємодію на прикладі антропогенних ландшафтів.
6. Порівняйте циркуляцію океанічних течій та загальну циркуляцію атмосфери. Виокреміть регіони Землі, де кліматичні пояси і області видозмінюються під впливом океанічних течій.
7. Розкрийте роль колообігу води в географічній оболонці у формуванні водного балансу окремих територій. Доведіть регіональні особливості кругообігу і водного балансу на прикладі типів живлення і водного режиму річок.
8. Поясніть причини формування різноманіття кліматів Землі і оцініть зміни яких кліматотвірних чинників найбільше впливають на глобальне потепління.

9. Порівняйте роль ендегенних та екзогенних процесів у формуванні поверхні суходолу. Доведіть чи спростуйте твердження В. Вернадського про людство як

«геологічну силу».

10. Поясніть як найважливіші колообіг речовини й енергії на Землі впливають на розвиток, диференціацію та еволюцію материків й океанів.

11. Встановіть зв'язок термічного режиму різних регіонів Землі із фізичними властивостями діяльних поверхонь і тепловим балансом загалом.

12. Порівняйте роль циклонів та антициклонів у циркуляції атмосфери і формуванні різноманіття кліматів.

13. Охарактеризуйте вертикальну та горизонтальну модель баричного поля атмосфери та інтерпретуйте як вони відображені на картах погоди і картах баричної топографії.

14. Визначте відмінності кліматичних класифікацій Алісова і Кеппена та встановіть можливі сфери їхнього застосування.

15. Означте найбільші планетарні вітри та струминні течії. Покажіть їхній прояв та зв'язок на прикладі трьох комірок загальної циркуляції атмосфери.

16. Окресліть основні шари внутрішньої будови Землі та визначте найпоширеніші елементи кожного з шарів.

17. Дайте визначення гірським породам та інтерпретуйте їх класифікацію.

18. Порівняйте інтрузивний та ефузивний магматизм. Поясніть причини та прояви вулканізму. Визначте закономірності поширення.

19. Охарактеризуйте типи вивітрювання та означте продукти вивітрювання.

20. Порівняйте геологічну діяльність поверхневих та підземних вод.

21. Поясніть утворення льодовиків і виокреміть їхні типи. Встановіть особливості геологічної роботи льодовиків та зробіть висновок про найактивніші регіони діяльності льодовиків.

22. Охарактеризуйте гірське зледеніння і форми рельєфу створені ним

та доведіть поширення цих форм в Українських Карпатах.

23. Інтерпретуйте генетичну класифікацію морських берегів та наведіть регіональні приклади різних типів.

24. Охарактеризуйте постійні водотоки і форми рельєфу утворені ними.

25. Розкрийте поняття епігенного та гіпогенного карсту та порівняйте їх прояв.

26. Охарактеризуйте геологічні структури та їх вплив на формування рельєфу.

27. Порівняйте зональні і азональні фактори формування рельєфу.

28. Опишіть схили та поясніть чинники і механізми схилових процесів.

29. Охарактеризуйте зсуви, причини їх утворення, типи зсувів. Наведіть приклади.

30. Дайте визначення терміну ландшафт, визначте його складові та встановіть зв'язки між ними. Обґрунтуйте місце фації як елементарного ландшафтного комплексу у морфологічній структурі ландшафту. Наведіть приклади.

31. Поясніть принципи розмежування ландшафтних комплексів. Охарактеризуйте та співвіднесіть типологічну і регіональну класифікацію ландшафтів.

32. Виокреміть основні етапи проведення ландшафтної зйомки. Поясніть процес укладання ландшафтної карти.

33. Поясніть методику проведення спостереження за рівнями води на річках. Назвіть та охарактеризуйте основні методи вимірювання швидкості води в потоках. Як проводяться розрахунки витрати води в річці.

34. Проаналізуйте як відбувається рух води у річках та інших руслових потоках. Охарактеризуйте гранулометричний склад річкових наносів.

35. Дайте коротку характеристику особливостям водного режиму річок та впливу на нього різних джерел живлення. Розкрийте особливості різних типів водного режиму річок.

36. Проаналізуйте картографічні проекції – як елемент математичної основи карт. Охарактеризуйте принципи їх класифікації та розподіл

спотворень.

37. Охарактеризуйте графічні засоби та способи зображення в картографії. Розкрийте особливості їх застосування для карт різної тематики, масштабу та призначення.

38. Охарактеризуйте географічну систему координат, систему прямокутних координат та полярну систему координат. Вкажіть на особливості роботи з кожною із них, доведіть зв'язок між системами координат.

39. Розкрийте суть поняття геоінформаційне картографування. Дайте оцінку значення ГІС у сучасних географічних дослідженнях.

40. Вкажіть на особливості природокористування та формування геоecологічної ситуації в Україні. Охарактеризуйте природно-заповідний фонд України.

Блок 2

1. Окресліть основні етапи геологічної історії території України та виокреміть події, що визначили сучасні форми рельєфу території України.

2. Встановіть зв'язок тектонічної будови території України із територіями сусідніх держав та обґрунтуйте цей зв'язок на прикладі покладів корисних копалин.

3. Складіть порівняльну фізико-географічну характеристику територій Українських Карпат і Кримських гір.

4. Поясніть дію основних чинників кліматотворення території України наприкладі прояву пір року та ходу основних кліматичних показників.

5. Визначте основні напрями використання кліматичних ресурсів та оцініть потенціал і стан їхнього використання в Україні.

6. Порівняйте річкові басейни Чорного та Азовського морів та виокреміть чинники, які є визначальними у формуванні річкової мережі кожного з них.

7. Аргументуйте значення боліт та підземних вод України у

підтриманні рівноваги в довкіллі та забезпеченні водними ресурсами.

8. Охарактеризуйте основні типи ґрунтів України та поясніть як їхнє поширення узгоджується із кліматом та природними зонами.

9. Встановіть відмінності між компонентами та чинниками ландшафтів на прикладі класів ландшафтів території України.

10. Охарактеризуйте просторове різноманіття рослинних угруповань території України та зробіть висновок про стан збереження і охорони рослинності у різних природних зонах України.

11. Розкрийте взаємозв'язок поширення покладів корисних копалин, тектонічної будови та рельєфу території України.

12. Розкрийте зміст та основні принципи фізико-географічного районування України. Дайте характеристику основних таксономічних одиниць.

13. Розкрийте географічні відомості про територію України в минулому. Охарактеризуйте зображення України в картографічних творах.

14. Охарактеризуйте сучасні картографічні інформаційні джерела та ГІС. Розкрийте структуру і значення «Національного атласу України».

15. Дайте оцінку географічного положення України на політичній карті Європи і світу, історичні особливості формування території. Вкажіть на перспективи Євроатлантичної інтеграції України.

16. Визначте історичні особливості змін адміністративно-територіального устрою України. Сучасний адміністративно-територіальний устрій держави, його проблеми та шляхи вдосконалення.

17. Розкрийте просторові відміни забезпеченості України мінерально-сировинними ресурсами та оцініть їх вплив на формування господарського комплексу.

18. Дайте оцінку земельних та водних ресурсів України, географії їх поширення, забезпеченості. Заходи їх раціонального використання, відновлення та охорони.

19. Оцініть сучасну демографічну ситуацію в Україні і розкрийте

територіальні відмінності демографічних процесів.

20. Охарактеризуйте кількість населення України та його динаміку впродовж ХХ – початку ХХІ століття. Визначте чинники, що вплинули на кількість населення.

21. Розкрийте особливості та географію міграційних рухів населення України: причини і види міграцій, основні напрямки і масштаби міграційних потоків. Географія української діаспори.

22. Визначте особливості міського і сільського розселення в Україні. Охарактеризуйте територіальні відмінності в рівнях і темпах урбанізації в Україні. Субурбанізація в Україні.

23. Розкрийте особливості класифікації міських населених пунктів. Охарактеризуйте агломерації України. Вкажіть на проблеми монофункціональних міст.

24. Охарактеризуйте національний склад населення України. Національні меншини та етнічні групи, основні райони їх розселення.

25. Охарактеризуйте релігійний склад населення. Розкрийте особливості та просторові відмінності найпоширеніших релігійних конфесій в Україні.

26. Охарактеризуйте секторальну структуру економіки України та форми територіальної організації національної економіки. Зазначте показники економічного розвитку України.

27. Охарактеризуйте первинний сектор господарства України. Доведіть вплив природних умов і ресурсів на географію поширення виробництв.

28. Визначте просторові особливості паливної промисловості України: основні закономірності розміщення родовищ і видобутку вугілля, нафти, природного газу і торфу. Шляхи покриття дефіциту окремих видів палива в Україні.

29. Розкрийте географію, сучасні проблеми та перспективи розвитку електроенергетики в Україні. Вкажіть на перспективи розвитку альтернативної енергетики.

30. Розкрийте географію, сучасні проблеми та перспективи розвитку металургійного виробництва в Україні. Охарактеризуйте просторові особливості видобування руд чорних і кольорових металів, як бази розвитку металургійного виробництва в Україні. Вкажіть на місце України у світовій металургії.

31. Розкрийте географію, сучасні проблеми та перспективи розвитку машинобудування в Україні. Вкажіть на місце України в світовому машинобудуванні.

32. Розкрийте географію, сучасні проблеми та перспективи розвитку хімічної промисловості в Україні.

33. Розкрийте особливості географії лісопромислового комплексу України.

34. Розкрийте значення транспорту, як важливого чинника розвитку економіки. Основні види транспорту України. Міжнародні транспортні коридори на території України.

35. Розкрийте особливості географії легкої промисловості України. Охарактеризуйте особливості виробничого процесу та чинники розміщення підприємств з виробництва тканин, одягу, взуття.

36. Розкрийте особливості харчової промисловості України. Вкажіть на чинники розміщення окремих виробництв. Доведіть вплив процесів транснаціоналізації економіки на їх розвиток.

37. Розкрийте географію, сучасні проблеми та перспективи розвитку сільського господарства в Україні. Розкрийте просторові особливості рослинництва і тваринництва, як основи формування зональної спеціалізації в Україні. Вкажіть на місце України на світовому ринку сільськогосподарської продукції.

38. Охарактеризуйте туризм як складник національної економіки. Розкрийте особливості туризму в Україні та міжнародного туризму. Вкажіть основні регіони розвитку туризму.

39. Розкрийте сутність поняття «сталий розвиток». Вкажіть основні

позиції Стратегії сталого розвитку України.

40. Охарактеризуйте просторові аспекти міжнародних економічних зв'язків України з регіонами та країнами світу.

Блок 3.

1. Охарактеризуйте політико-територіальні утворення на карті світу. Опишіть якісні та кількісні зміни на політичній карті світу.

2. Інтерпретуйте глобалізацію як суспільно-географічний процес.

3. Охарактеризуйте процеси урбанізації, субурбанізації, рурбанізації та джентрифікації в країнах Європи. Наведіть приклади.

4. Охарактеризуйте демографічну ситуацію в частинах світу. Вкажіть регіони найбільшого прояву глобальної демографічної проблеми.

5. Поясніть зміст територіальної організації суспільства та розкрийте яка роль належить розселенню населення у формуванні територіальної організації суспільства. Поясніть її залежність від рівня господарського освоєння території.

6. Поясніть зміст і цільові настанови демографічної політики. Які головні напрями демографічної політики поширені в наш час? Продемонструйте їх на конкретних прикладах. Розкрийте особливості демографічної політики в Україні.

7. Розкрийте загальний зміст суспільного та територіального поділу праці. Які суб'єкти виробництва формують систему суспільного поділу праці? Поясніть принципи абсолютних та відносних переваг територіального поділу праці. Продемонструйте їх дію на конкретних прикладах.

8. Охарактеризуйте чинники розміщення виробництва. На конкретних прикладах доведіть їх вплив.

9. Розкрийте особливості геополітичної структури сучасного світу та місце в ній України. Вкажіть на основні вектори (доктрини) української геополітики.

10. Розкрийте сутність діяльності міжнародних організацій. Охарактеризуйте військово-політичні, економічні та універсальні (змішаного

типу) міжнародні організації. Вкажіть на участь України в них.

11. Розкрийте сутність поняття «світові міста», підходи до їх виділення та класифікації. Охарактеризуйте одне з них.

12. Вкажіть на сутність глобальних проблем людства. Зазначте шляхи їх вирішення через призму глобальних прогнозів.

13. Обґрунтуйте поняття простору і часу в географії. Вкажіть на особливості застосування категорій місце, місцеположення та геопростір в суспільній географії.

14. Розкрийте сутність поняття «територія». Охарактеризуйте властивості і відношення території.

15. Розкрийте сутність суспільно-географічного поняття «територіальні процеси». Охарактеризуйте процеси геопросторової диференціації, геопросторової інтеграції, геопросторового комплексо- і системоформування.

16. Охарактеризуйте систему суспільно-географічних законів. Наведіть приклади прояву законів геопросторової структури і відповідності, функціональних законів та суспільно-географічних генетичних законів і закономірностей.

17. Розкрийте сутність концепції територіальних структур. Охарактеризуйте основні типи територіальних структур. Наведіть приклади.

18. Розкрийте значення картографічних та графічних матеріалів при кадастрі та регіональному плануванні територій

19. Уточніть сутність регіональних цільових програм ведення кадастрів

20. Охарактеризуйте основні підходи та технології регіонального планування та ведення кадастру

21. Розкрийте основні напрями наукового дослідження та методи регіоналістики

22. Обґрунтуйте провідні функції та завдання сучасної регіоналістики

23. Розкрийте суть концепції стійкого розвитку.

24. Розкрийте суть теорії саморозвитку регіонів (ендогенного розвитку)

25. Розкрийте суть концепції «соціально орієнтованої економіки», людського розвитку
26. Розкрийте суть концепції сприйняття (перцепції) простору, регіонів, міст, місцевостей
27. Опишіть особливості становлення регіональної політики в Україні.
28. Охарактеризуйте завдання і принципи державної регіональної політики в Україні. Опишіть досвід регіоналізації України.
29. Обґрунтуйте суспільно- географічні складові регіоналізації.
30. Розкрийте принципи, методи, інструменти регіонального менеджменту та наведіть приклади
31. Розкрийте історико-географічні та методологічні аспекти макрорегіоналізації України
32. Дайте визначення поняття економічна макрорегіоналізація. Опишіть сучасне соціально-економічне макрорайонування
33. Опишіть історичні етапи становлення адміністративно-територіального устрою України.
34. Охарактеризуйте теоретичні підходи та світовий досвід реалізації процесів децентралізації.
35. Дайте характеристику поняття територіальна громада як суб'єкту регулювання регіонального розвитку
36. Проаналізуйте ризики децентралізації для функціонування та розвитку територіальних громад
37. Розурийте суть програмування та прогнозування регіонального економічного та соціального розвитку.
38. Розкрийте демографічні та соціальні проблеми регіонального розвитку в Україні
39. Охарактеризуйте регіональні відміни рівнів соціально-економічного розвитку.
40. Розкрийте регіональні відміни у якості життя. Рівень життя та бідності населення.

Блок 4.

1. Проаналізуйте просторовий розвиток регіону як синергетичний вираз територіально-структурних процесів в контексті соціально-економічних можливостей, ризиків і наслідків.
2. Охарактеризуйте маргіналізаційність, конкуренційність та інноваційність територіально-структурних процесів як критичні ознаки просторового розвитку регіону.
3. Проаналізуйте концепцію smart-city.
4. Розкрийте поняттєво-термінологічну систему просторового планування.
5. Проаналізуйте програму Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (UN-НABITAT).
6. Охарактеризуйте декларацію про міста та інші населені пункти в новому тисячолітті.
7. Проаналізуйте методи просторового виміру маргіналізаційності, конкуренційності та інноваційності територіально-структурних процесів у регіоні.
8. Розкрийте суть територіально-структурних процесів та їх класифікація. Розкрийте особливості і ознаки територіально-структурних процесів в регіоні.
9. Проаналізуйте особливості підготовки компонентних планів. Рамки реалізації стратегії регіонального розвитку. Оцінка ризиків і проблем планування.
10. Розкрийте сутність понять «просторовий розвиток» і «просторове планування».
11. Проаналізуйте транспортну інфраструктуру як фактор і мережева основа формування територіально-структурних процесів та розвитку середовища регіону.
12. Розкрийте історію розвитку просторового планування у світі та Україні..

13. Охарактеризуйте трансформацію регіону як середовища територіально-структурних процесів..
14. Охарактеризуйте діяльність Європейської Конференції міністрів, відповідальних за просторове/регіональне планування (СЕМАТ).
15. Проаналізуйте Європейську хартію регіонального/просторового планування (Торремоліноська Хартія).
16. Розкрийте керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту.
17. Охарактеризуйте Лісабонську Декларацію про мережі сталого просторового розвитку Європейського континенту: мости через Європу.
18. Проаналізуйте компендіум систем і політики просторового планування Європейського Союзу.
19. Проаналізуйте Геопланування, районне планування, регіональне планування, територіальне планування: сутність і співвідношення понять.
20. Охарактеризуйте геопланування як практику просторово-функціональної організації простору. Підходи до визначення геопланування. Цілі та основні завдання геопланування.
21. Розкрийте особливості та види геопланування. Поняття про об'єкт геопланування. Поняття про геопланувальні системи як предмет геопланування.
22. Охарактеризуйте просторове планування сільських територій у програмних документах Європейського Союзу.
23. Проаналізуйте партисипативне планування міст.
24. Проаналізуйте склад, особливості і властивості геопланувальних систем, їх відмінність від соціально-економічних та виробничо-територіальних систем.
25. Охарактеризуйте підготовчий етап процесу розробки стратегії регіонального розвитку.
26. Охарактеризуйте світову практика геопланування.

27. Розкрийте просторовий синхронізм соціально-економічного розвитку малих міст як наслідок трансформації опорного каркасу регіону.
28. Розкрийте сучасний стан планування територій в Україні та його місце у вирішенні проблем регіонального розвитку.
29. Охарактеризуйте законодавче забезпечення просторового планування в Україні.
30. Проаналізуйте організаційно-економічний механізм управління просторовим розвитком регіону. Розробка рекомендацій щодо активізації просторового розвитку сільських територій регіону.
31. Охарактеризуйте Генеральну схему планування території України.
32. Проаналізуйте просторові зміни в галузево-територіальній структурі промисловості регіону в результаті впливу світової фінансово-економічної кризи.
33. Розкрийте соціальноорієнтоване бізнес-середовище як передумову розвитку економічного простору.
34. Розкрийте сутність та складові процесу стратегічного планування.
35. Проаналізуйте економічну концентрацію в контексті формування економічного простору України.
36. Охарактеризуйте розробку стратегії розвитку сільських населених пунктів і малих міст: приклади України
37. Охарактеризуйте наслідки територіально-структурних процесів у регіоні та просторові зрушення.
38. Обґрунтуйте концептуальні засади удосконалення просторового розвитку регіонів
39. Охарактеризуйте концепцію удосконалення державної просторової політики.
40. Розкрийте комплексні стратегії розвитку міст.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати положення принципів академічної доброчесності: виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб; не допускати списування під час проведення контрольних заходів (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв); надавати для оцінювання лише результати власної роботи; не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів; не публікувати і не розповсюджувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів. Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: [Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича](https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWerz6_eTUFUBGv4o/view) https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWerz6_eTUFUBGv4o/view, [Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича](https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view) https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view

Політика оцінювання. Під час оцінювання чітко визначаються критерії оцінювання відповідей на запитання. Загальна оцінка формується відповідно сумарним значенням оцінювання за кожне окреме запитання білету.

Критерії оцінювання (по блоках) Блок 1

Незадовільно FX Студент погано володіє основами знань з фізичної географії, не може пояснити основних понять, категорій, тощо.

Задовільно E Знання предмету, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Неповною мірою володіє основами знань із фізичної географії, не може пояснити основних понять, категорій, не оперує основами теорій та методів природничої

географії. Однак частково вирішує спеціалізовані задачі та практичні проблеми фізико-географічного напрямку.

Задовільно Д Знання теорій та методів фізико-географічного спрямування, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Студент знає основні теоретичні та методологічні положення. Вирішує спеціалізовані задачі та практичні проблеми фізико-географічного напрямку середнього рівня складності.

Добре С Володіє концептуальними науковими та практичними знаннями теоретичних та методологічних основ загальної географії в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Застосовує основні теорії та методи географічного спрямування при донесенні інформації, не повною мірою, однак знає теорію й практику. Здатний самостійно виконувати засвоєні види діяльності та окремі операції на практиці для вирішення типових спеціалізованих задач та практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання. При відповідях на запитання інколи вагається, але знаходить вірні рішення.

Добре В Критично осмислює теорії, принципи, методи і поняття. Знання теоретичних та методологічних основ загально географічних питань міцні і глибокі, знаходяться в межах підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер. Знання використовуються вільно. Студент знає теоретичний матеріал, уміє донести інформацію, ідеї, проблеми та рішення основних загальногеографічних понять. Здатний самостійно складати нові, більш ефективні алгоритми діяльності для вирішення типових спеціалізованих задач та практичних проблем у сфері професійної діяльності.

Відмінно А Критично осмислює теорії, принципи, методи і поняття у сфері загального землезнавства. Знання питання міцні і глибокі, виходять за межі навчальних програм, підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер. Знання використовуються вільно. Студент уміє донести до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми та рішення питання землезнавчого характеру. Володіє навиками збору, інтерпретації та

застосування даних, для розкриття питання. Майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для вирішення складних спеціалізованих задач та практичних проблем у сфері професійної діяльності.

Блок 2

Незадовільно FX Неповне виконання мінімальних вимог до відповідей. Студент може назвати лише основні визначення, погано володіє основами знань з географії України, не може пояснити основних понять, категорій, тощо

Задовільно E Відповідь на поставлені запитання задовольняє мінімальні критерії. Є знання і пояснення мінімально необхідного переліку базових термінів та понять, загальна уява про явища та процеси. Неповною мірою володіє основами знань із географії України, не може пояснити основних понять, категорій, не оперує основами теорій та методів географічних досліджень в межах регіону дослідження. Частково розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем з фізичної та економічної географії України.

Задовільно D володіє загальними практичними навичками та теоретичними положеннями у напрямку досліджень Географії України на загальному рівні. Відповідь зі значною кількістю недоліків. З окремих питань виявлені непогані знання, але з багатьох слабкі. При роз'ясненні матеріалу не може чітко й доступно донести його до слухача. Студент може описати характерні особливості явищ та процесів; володіє мінімально необхідною термінологією, понятійним апаратом. інформацію може передавати лише на рівні відтворення, а не інтерпретації.

Добре C Володіє концептуальними науковими та практичними знаннями теоретичних та методологічних основ фізичної та суспільної географії України в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Застосовує основні теорії та методи географічного спрямування при донесенні інформації, не повною мірою, однак знає теорію й практику. Виявляється помірна кількість грубих помилок та неточностей. При додаткових запитаннях студент

здатний їх виправляти. Виявлені знання базової необхідної термінології. Може розкрити зміст основних понять і закономірностей та донести суть питання до слухача..

Добре В Критично осмислює теорії, принципи, методи і поняття у сфері фізичної та соціально-економічної географії України. Студент розкриває зміст основних понять, може описати характер процесів; у багатьох випадках використовує знання з базових та споріднених дисциплін. Система знань в цілому розвинута, але є окремі недоліки, що не перешкоджають в застосуванні результатів навчання при вирішенні спеціалізованих задач і практичних проблем. Здатний самостійно виконувати засвоєні види діяльності та окремі операції на практиці для вирішення типових практичних задач та спеціалізованих проблем.

Відмінно А Знання теоретичних та методологічних основ географії України поглиблені, а практичні уміння й навички, майстерність та інноваційність показує на рівні, необхідному для розв'язання складних задач і практичних проблем у сфері дослідження. Відповідь показує відмінні наукові та практичні знання з фізичної та соціально-економічної географії України. Студент демонструє вміння застосування наукових теорій та методів, критичного мислення, майстерності та інноваційності на рівні необхідному для розв'язання складних практичних задач і спеціалізованих проблем. Вільно володіє навиками донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень у питаннях географії України. Відповідь підтверджує навички уміння збору, інтерпретації та застосування даних різностороннього географічного характеру. На питання, поставлені у білеті, студент дає стислі, чітко обгрунтовані відповіді.

Блок 3

Незадовільно FX Студент погано володіє основами знань з регіонального розвитку, не може пояснити основних понять, категорій, тощо.

Задовільно Е Знання предмету, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Неповною мірою володіє основами знань з регіонального розвитку, не може пояснити основних понять, категорій, не оперує основами теорій та методів регіоналістики. Однак частково вирішує спеціалізовані задачі та практичні проблеми напрямку регіональних досліджень.

Задовільно Д Знання теорій та методів з регіонального спрямування, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Студент знає основні теоретичні та методологічні положення. Вирішує спеціалізовані задачі та практичні проблеми з регіонального розвитку середнього рівня складності.

Добре С Знання теоретичних та методологічних основ з регіонального розвитку в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Застосування основних теорій та методів регіонального спрямування виконує не повною мірою, однак знає теорію й практику. Здатний самостійно виконувати засвоєні види діяльності та окремі операції на практиці для вирішення типових спеціалізованих задач та практичних проблем. При відповідях на запитання інколи вагається, але знаходить вірні рішення.

Добре В Володіє концептуальними науковими та практичними знаннями. Критично осмислює теорії, принципи, методи і поняття у сфері з регіонального розвитку. Знання знаходяться в межах підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер. Знання використовуються вільно. Студент знає теоретичний матеріал, уміє донести до слухача сутність основних понять з регіонального розвитку. Здатний самостійно складати нові, більш ефективні алгоритми діяльності для вирішення типових спеціалізованих задач та практичних проблем.

Відмінно А Знання теоретичних та методологічних основ з регіонального розвитку поглиблені когнітивні, а практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних задач і практичних проблем у сфері дослідження. Студент детально знає

теоретичний матеріал, уміє давати комплексну характеристику регіону, розуміє сутність основних положень теорії та вільно їх трактує, оперує термінологією з регіонального розвитку. Вільно доносить інформацію, ідеї, проблеми, рішення та аргументує їх. Вирішує складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі наукового пізнання регіоналістики, формує судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти досліджень з регіонального розвитку.

Блок 4

Незадовільно FX Студент погано володіє основами знань із просторового планування, не може пояснити основних понять, категорій, тощо.

Задовільно E Знання, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Неповною мірою володіє основами знань із просторового планування, не може пояснити основних понять, категорій, не оперує основами теорій та методів суспільної географії. Однак частково вирішує спеціалізовані задачі та практичні проблеми в напрямку просторового планування.

Задовільно D Знання теорій та методів географічного пізнання із просторового планування, в основному, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Студент знає основні теоретичні та методологічні положення. Вирішує спеціалізовані задачі та практичні проблеми суспільно географічного напрямку географічних досліджень середнього рівня складності.

Добре C Знання теоретичних та методологічних основ із просторового планування в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Застосування основних теорій та методів суспільно-географічного вивчення планування розвитку регіонів виконує не повною мірою, однак знає теорію й практику. Здатний самостійно виконувати засвоєні види діяльності та окремі операції на практиці для вирішення типових спеціалізованих задач та

практичних проблем. При відповідях на запитання інколи вагається, але знаходить вірні рішення.

Добре В Знання теоретичних та методологічних основ просторового планування міцні і глибокі, знаходяться в межах підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер. Знання використовуються вільно. Студент знає теоретичний матеріал, уміє пояснити сутність основних понять просторового планування. Здатний самостійно складати нові, більш ефективні алгоритми діяльності для вирішення типових спеціалізованих задач та практичних проблем.

Відмінно А Критично осмислює теорії, принципи, методи і поняття у сфері просторового планування. Знання та розуміння питань географії планування розвитку регіонів та країн міцні і глибокі, виходять за межі навчальних програм, підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер. Знаннями оперує вільно. Студент детально знає теоретичний матеріал, розуміє сутність основних положень теорії та вільно їх трактує, оперує термінологією з курсу. Майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для вирішення складних спеціалізованих задач та практичних проблем у галузі просторового планування регіонів та країн.

Максимальна кількість балів, яку студент може одержати під час іспиту, становить 100 балів, мінімальна кількість балів – 50 балів, що становить 50 % від максимальної кількості балів, відведених на іспит. Менше 50 балів – вважається не задовільною оцінкою.

Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

<i>Рейтингова оцінка з дисципліни</i>	<i>Оцінювання в системі ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	<i>Залік за національною шкалою</i>
90-100	A	5 (відмінно)	Зараховано
80-89	B	4 (добре)	
70-79	C	4 (добре)	

60-69	D	3 (задовільно)	Не зараховано
50-59	E	3 (задовільно)	
35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом	

Згідно *Положення про апеляцію* (Наказ №36 від 4 лютого 2020 року) п. 4.15. «Спірні питання щодо оцінок, одержаних на підсумкових екзаменах або захисті дипломної роботи (проєкту), вирішуються екзаменаційною комісією».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Берданова О. Оперативне планування реалізації стратегії територіального розвитку : практичний посібник / [О. Берданова, Є. Фишко] ; Швейцарсько-український проєкт "Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO". – К. : ТОВ "Софія-А", 2012. – 48 с.
2. Берданова О.В. Стратегічне планування: навч. посіб. / О.Берданова, В. Вакуленко, В. Тертичка. – Л.: ЗУКЦ, 2008. – 138 с.
3. Блейклі Е. Дж. Планування місцевого економічного розвитку. Терія і практика / Е. Дж. Блейклі. –2-ге вид. – Львів : Літопис, 2002. – 416 с.
4. Божок А.П. Картографія : підручник / А.П. Божок, А.М. Молочко, В.І. Остроух; за ред. А.П. Божок. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 271 с.
5. Божок А.П. Картознавство: підручник / А.П. Божок, А.М. Молочко, В.І. Остроух; за ред. А.П. Божок. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. – 332 с.
6. Бондаренко Е. Л. Топографія з основами геодезії / Е. Л. Бондаренко, В. І.
7. Географічне країнознавство: Підручник /Я.Б.Олійник, Б.П.Яценко, О.О.Любіцева.К., ВПЦ «Київський університет», 2015.-

911 с.

8. Грабовецький Б. Є. Економічне прогнозування і планування : навч. посібн. / Б. Є. Грабовецький. – К. : Цент навчальної літератури, 2003. – 188 с.
9. Гродзинський Д.М.. Біогеографічні аспекти рослинного і тваринного світу України. Київський географічний щорічник. – Випуск 1. – 2002. – С.7-31.
10. Гродзинський М.Д. Ландшафтознавство: Навчальний посібник / М.Д. Гродзинський, О.В. Михайленко; КНУТШ. – Київ: Київський університет, 2008. – 320 с.
11. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології: Підручник / М.Д. Гродзинський. – Київ: Либідь, 1993. – 224 с.
12. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір: Монографія: У 2-х т. / М.Д. Гродзинський; КНУТШ. – Київ: РВЦ Київський університет, 2005.
13. Гусева Н. В. Практикум з проблем регіонального розвитку: Методичні рекомендації до аудиторної та самостійної роботи магістрантів, які навчаються за спеціальністю 106. Географія освітньо-професійною програмою «Економічна та соціальна географія». Харків, 2018. 151 с. URL : <https://core.ac.uk/download/160472058.pdf>
14. Ґрунти України: властивості, генезис, менеджмент родючості. Навчальний посібник / За ред. В. І. Купчика. – К.: Кондор, 2010. – 414 с.
15. Ґрунтознавство: для студентів ННЦ “Інститут біології” / укл. О.М. Підкова. – К.: ВГЛ Обрії, 2015. – 70 с.
16. Ґрунтознавство: підручник / [Тихоненко Д.Г., Горін М.О., Лактіонов М.І. та ін.]; за ред. Д.Г. Тихоненка. – К.: Вища освіта, 2005. – 703 с.
17. Дарчук К. В. Конспект лекцій з дисципліни «Основи кадастру і регіональне планування». ЧНУ: Рута. 65 с.
18. Денисик Г.І. Регіональне антропогенне ландшафтознавство: Монографія / Г.І.Денисик, О.В. Тімець. – Вінниця: Едельвейс і К, 2010. – 168 с.
19. Державна регіональна політика: навч.посібн. / Н.М.Гринчук, В.М.Вакуленко, – К.: НАДУ, 2007– 64 с.

20. Державна Стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
21. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Регіональна економіка: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів закладів вищої освіти. Х.: Стиль Издат, 2018. 284 с. URL : <http://surl.li/evkho>
22. Дмитрук О.Ю. Урбаністична географія. Ландшафтний підхід. – Київ, РВЦ “Київський університет”, 1998. – 139 с.
23. Загальна гідрологія: підручник / В.К. Хільчевський, О.Г. Ободовський, В.В. Гребінь та ін. К.: Видавничо- поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 399 с.
24. Книш М.М., Мамчур О.І. Регіональна економічна і соціальна географія світу. Львів, 2013.- 368 с.
25. Ковальчук І.П. Регіональний еколого-геоморфологічний аналіз.- Львів, : Заповіт, 1997. - 438 с.
26. Кравчук Я.С. Інженерно-геоморфологічне картографування. Львів, 1991.
27. Кушнірук Ю.С. Рекреалогія. Навчальний посібник – Рівне: НУВГП, 2015. – 148 с.
28. Мателешко Ю.П. Навчально-методичні рекомендації з курсу «Регіоналістика». Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2014. 37 с. URL : <http://surl.li/evkaw>
29. Мезенцев К.В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку : Монографія. – К.: Видавничо- поліграфічний центр „Київський університет”, 2005. 253 с. – Режим доступу: URL : : https://kegt.rshu.edu.ua/images/dustan/2020/lm_1_01.pdf
30. Мезенцев К.В., Підгрушний Г. П., Мезенцева Н. І Регіональний розвиток в Україні: суспільно- просторова нерівність і поляризація: Монографія. К.: ДП «Прінт Сервіс», 2014. 132 с. URL : http://www.geokyiv.org/pdf/Reg_development_in_Ukraine.pdf
31. Мельник І.Г. Рекреаційна географія: навч.-метод. посіб. для студ.

спец. «Географія». Держ.закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2012. – 102 с.

32. Менеджмент регіонального розвитку: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: К.О. Кузнєцова, І.М. Манаєнко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 149 с. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/34768/1/MRR_Konspekt.pdf

33. Менеджмент регіонального розвитку: навчально-методичний комплекс з дисципліни [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: К.О. Кузнєцова, І.М. Манаєнко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 81 с. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/34770/1/MRR_NMK.pdf

34. Методичні рекомендації зі здійснення моніторингу і оцінки реалізації планувальних документів із відновлення та розвитку територіальних громад. URL : 2023. <http://surl.li/pcjrp>

35. Михайленко Е.Б. Регіоналістика. Класичні і сучасні підходи. 2018. URL : https://stud.com.ua/180017/politologiya/regionalistika_klasichni_i_suchasni_pidhodi

36. Мізерський В. Динамічна геологія (загальна геологія). – Львів, 2011.

37. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування : підручник / В. М. Геєць, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк та ін. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2005. – 396 с.

38. Молодожен Ю. Б. Планування розвитку територій : навч. посібн. / Ю. Б. Молодожен. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2010. – 284 с.

39. Назаренко І.І., Польшина С.М., Нікорич В.А. Ґрунтознавство: Підручник. – Чернівці: Книги-XXI, 2008. – 400 с.

40. Олійник Я.Б., Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Основи екології: підручник. Київ : Знання, 2012. 560 с.

41. Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. К. : НАДУ, 2012. 576 с. URL : <http://surl.li/dmzel>
42. Основи регіонального управління в Україні. Підруч. (з грифом МОН України) / За ред.: В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. – К.:НАДУ, 2011. – 635 с.
43. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія / за заг. ред. В. Г. Герасименко. — Одеса : ОНЕУ, 2016. — 262 с.
44. Панас Р. М., Маланчук М. С. Кадастр природних ресурсів : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 436 с.
45. Перович Л. М., Перович І. Л., Сай В. М. Кадастр територій: підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 244 с.
46. Пістун М.Д., Мельничук А.Л. Сучасні проблеми регіонального розвитку: навч. посібник. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К.: ВПЦ "Київський ун-т", 2009. 200 с. URL : <http://surl.li/evkld>
47. Покоłodна М.М. Рекреаційна географія. Навчальний посібник. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 275 с. Рудько Г.І., Кравчук Я.С. Інженерно-геоморфологічні дослідження території України. 2003.
48. Посібник з питань просторового планування для уповноважених органів містобудування та архітектури об'єднаних територіальних громад підготовлено радниками з просторового планування Групи радників з впровадження державної регіональної політики в Україні Програми «U-LEAD з Європою»: Тетяною Криштоп (Україна), Раймундом Рисем (Польща), Любіцею Кошелюк (Хорватія). URL : <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/347/1.pdf>
49. Проект Плану відновлення України URL : <http://surl.li/gnykv>
50. Проценко Г.Д. Метеорологія та кліматологія: Навч. посібник. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 265 с.
51. Регіональне управління : навч. посіб./ М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. Одеса :

ОРИДУ НАДУ, 2020. 652 с. URL :
http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/obl_ru_navpos.pdf

52. Рельєф України: [навчальний посібник] / [Б.О Вахрушев, І.П Ковальчук, О.О Комлев та ін.] ; за заг. ред. В.В.Стецюка. – К. : Видавничий дім «Слово», 2010. – 688 с.

53. Самойленко В.М. Географічні інформаційні системи та технології: Електронний підручник. Версія 1.0. – К.: Ніка-Центр, 2011.

54. Самойленко В.М. Математичне моделювання в геоєкології: Навчальний посібник (з грифом МОН України). – К.: ВПЦ "Київський університет", 2003. – 206 с.

55. Самойленко В.М., Діброва І.О. Природничо-географічне моделювання: Підручник. – К.: Ніка-Центр, 2019. – 320 с. –
http://geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Sam_Dibrova_PG_model_2019.pdf

56. Світове господарство в умовах глобалізації : монографія / [за ред. . Я.Б. Олійника, Б.П. Яценка, В.К. Бабарицької]. – К. : Київський університет, 2004. – 145 с.

57. Сніжко С.І., Паламарчук Л.В., Затула В.І. Метеорологія: Підручник. – К.: Київський університет, 2010. – 592 с.

58. Сонько С.П., Кулішов В.В., В.І.Мустафін. Ринок і регіоналістика. Київ: Ніка Центр, Ельга, 2002. 408 с. URL : <http://surl.li/evkgw>

59. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL :
<http://surl.li/ddwdy>

60. Топографія з основами геодезії: підручник / А. П. Божок, В. Д. Барановський, В.В. Білоус та ін.; за ред. А. П. Божок, А. М. Молочка. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2009. – 304 с.

61. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Яворська В.В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики. Навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с. URL : <http://surl.li/evkah>

62. Хільчевський В.К., Дубняк С.С. Основи океанології: підручник. К.: Видавничо- поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 255 с.

63. Шищенко П.Г. Фізична географія материків і океанів : підручник : у 2 т. Т. 1 Азія / П.Г. Шищенко, О.В. Аріон, В.В. Удовіченко та ін. ; за ред.. П.Г. Шищенка. – К. : Видавничо- поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 643 с.
64. Шищенко П.Г. Фізична географія материків і океанів : підручник : у 2 т. Т. 2 Європа / П.Г. Шищенко, В.В. Удовіченко, Ю.А. Олішевська та ін. ; за ред.. П.Г. Шищенка. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – 464 с.
65. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Геоекологія України: підручник. Київ : ДП «Прінт Сервіс», 2017. 494 с.
66. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Геоекологія: Термінологічно-тлумачний словник. Київ : ПП «ДІРЕКТ ЛАЙН», 2016. 412 с.
67. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П., Муніч Н.В. Геоекологія: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Київ : Альтерпрес, 2014. 468 с.